

N:o 204.

Ank. till Riksd. kansli den 14 maj 1909 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Riksdagens år 1908 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1907.

(I. A.)

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling ofvannämnda revisionsberättelse jämte de i anledning därpå från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t afgifna utlåtanden och förklaringar blifvit hänvisad, får, efter tagen kännedom af dessa handlingar och inhämtande af de för ärendenas utredning i öfrigt erforderliga upplysningar, underställa Riksdagens pröfning de af revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet att därvid följa den ordning, som i revisionsberättelsen blifvit iakttagen.

Tvångsuppfostringsanstalten å Bona.

§ 1.

(Rev. ber. pag. 34 och 35; utl. pag. 597—611.)

Med förmälan, att vid 1906 års Riksdag på extra stat för år 1907 beviljats dels till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid tvångsuppfostringsanstalten å Bona ett förslagsanslag högst 24,550 kronor och dels till

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 4 Saml. 1 Afd. 135 Häft. (N:o 204.)

1

*Ang. öfver-
skridna för-
slagsanslag vid
tvångsuppfostringsanstalten
å Bona.*

kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag å 24,000 kronor, hafva revisorerna meddelat, att enligt hvad Östergötlands läns ränterispecialräkning utvisade sistnämnda anslag utgått med 64,000 kronor och sålunda öfverskridits med 40,000 kronor, hvilket öfverskridande vore af den betydighet, att revisorerna icke velat underlåta att fästa Riksdagens uppmärksamhet å detsamma.

Bland utgifterna från detta anslag förekomme — anför revisorerna vidare — en post å 12,743 kronor 22 öre till eldning och belysning. Af verifikationerna framginge, att under året för anstalten, vid hvilken elevantalet under år 1907 ej öfverstigit 90, användts 347,200 kilogram ångkol, 42 hektoliter antracitkol, 56,320 kilogram fyrkol, 225¹/₂ famnar björkved, 56¹/₄ famnar barrved, 50 famnar ytved jämte 1,139 s. k. klippaffallsved, samt 238 hektoliter torf. Den stora kvantitet eldnings- och belysningsämnen, som sålunda förbrukats, hade ådragit sig revisorernas uppmärksamhet; och hade revisorerna till jämförelse meddelat, att vid åkerbrukskolonien Hall med ett medeltal elever per dag af 170, kostnaden för eldning och lyse utgjort under förvaltningsåret den 1 juli 1906—den 30 juni 1907 4,805 kronor 72 öre och under förvaltningsåret den 1 juli 1907—den 30 juni 1908 6,285 kronor 65 öre.

Tillika hade revisorerna ifrågasatt, huruvida icke torf såsom bränsleämne borde i större utsträckning än hittills kunna vid ifrågavarande anstalt komma till användning.

I häröfver afgifvet utlåtande af den 8 januari 1909 har styrelsen för tvångsuppfostringsanstalten å Bona, under åberopande af en utlåtandet bifogad redogörelse för anstaltens ekonomi och därå inverkan förhållanden, som af anstaltens direktör afgifvits, meddelat, att anledningen till det betydliga öfverskridande af det för år 1907 till 24,000 kronor beräknade extra förslagsanslaget till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m., hvarå Riksdagens revisorer ansett sig böra fästa Riksdagens uppmärksamhet, i främsta rummet vore att söka däri, att ifrågavarande anslag skulle beräknas och till utverkande hos Riksdagen af Kungl. Maj:t begäras så tidigt som på hösten år 1905, då elevantalet vid Bona icke uppgick till mer än 9; och anför styrelsen vidare:

»Först under åren 1906 och 1907 började anstalten att fyllas af elever, därvid det visade sig för styrelsen nödigt att taga det för anstaltens verksamhet anvisade förslagsanslaget i anspråk för flera ändamål än som af delegerade för anstaltens anordnande, hvilka under år 1905 fungerade såsom styrelse, kunnat vid ofvan angifna tidpunkt förutses.

Dessutom är det ju uppenbart, att styrelsen öfver en anstalt, som har till uppgift att själf producera en afsevärd del af hvad för dess verksamhet

erfordras och för sådant ändamål förfogar öfver en icke obetydlig jord- och skogsegendom, måste äga befogenhet att inom vissa gränser använda det till dess disposition ställda förslagsanslag till rörelsekapital, då särskildt sådant icke finnes anvisadt. Styrelsen vågar ock hålla före, att inköp af stenkol m. fl. förnödenheter i förråd, där sådant, efter hvad anstaltens direktör i sitt bilagda yttrande påvisat, varit nödigt och ekonomiskt fördelaktigt, bort ske äfven om till följd häraf det nu ifrågavarande förslagsanslaget blifvit öfverskridet.

Med afseende å det till byggnadsunderhåll utgifna beloppet torde styrelsen jämväl få fästa uppmärksamheten därå, att flertalet medelsförvaltande myndigheter oah inrättningar plägat medgifvas rätt att af förslagsanslag använda erforderliga medel till botande af sådana brister å byggnader, som, om deras afhjälpande fördröjts, skulle förorsakat ytterligare förstörelse och därmed ökad kostnad för iståndsättande.

Sedan emellertid styrelsen under år 1907 funnit, att de äldre byggnaderna härstädes, till hvilkas iståndsättande särskilda anslag icke blifvit beviljade, började blifva i det skick, att ett fortsatt användande af förslagsanslaget för deras reparerande skulle föranleda anslagens öfverskridande med för stora belopp, gjorde styrelsen i underdånig skrifvelse den 19 oktober 1907 framställning om nådig proposition till Riksdagen angående anslag till ny- och ombyggnad af vissa hus. Riksdagen år 1908 beviljade det begärda anslaget, hvarjämte anstaltens förslagsanslag höjdes från 29,400 kronor till 45,400 kronor.

Då styrelsen vid beräkningen af detta senare anslag haft större erfarenhet af hvad anstaltens drift kräfver, läser något betydligare öfverskridande hädanefter icke vara att betara, och skall styrelsen, för den händelse oundgängliga, men oförutsedda utgifter af betydenhet skulle ifrågakomma, därom hos Eders Kungl. Maj:t göra underdånig anmälan.

Styrelsen skall därjämte tillse, att anstaltens eldningskostnader varda, i den mån uppvärmningsanordningarna det medgifva, nedbringade, och låta vidtagna de åtgärder, som erfordras för brännstoffstillverkningens utvidgande, så långt detta med ekonomisk fördel låter sig göra.»

Direktörens för ifrågavarande anstalt af styrelsen åberopade yttrande är af följande lydelse:

»Af extra förslagsanslaget till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m., för år 1907 i riksstaten upptaget till 24,000 kronor, har under nämnda år uttagits 64,000 kronor. Såsom Riksdagens revisorer anmärkt, har alltså det beräknade anslaget öfverskridits med 40,000 kronor. Emellertid medgaf 1907 års Riksdag, att af nämnda förslagsanslag finge användas erforderliga medel till utrustning af de elever, som samma år

utskrefvos, äfvensom utbetalas arfvode för orgelspelning vid gudstjänsterna samt elevernas undervisning i sång med kronor 400:—

Till afgående elevers utrustning samt resekostnad för deras inställelse å för dem anskaffade anställningar har under år 1907 utgifvits..... » 1,761: 95

Säger kronor 2,161: 95

Utan särskildt utverkadt medgifvande har det ifrågasvarande anslaget alltså öfverskridits med » 37,838: 05.

Af den af revisorerna åberopade tabellen, upptagande räkenskapssammandrag, framgår emellertid, att sistnämnda belopp icke i sin helhet användts till afförda årsutgifter, i det att utgående behållningen (stenkol, beklädnad, kreatur, inventarier m. m.) öfverstiger den ingående behållningen med » 19,015: 81,

hvidan alltså utöfver de för år 1907 beräknade utgifterna förbrukats kronor 18,822: 24.

Af sistnämnda belopp har användts till nödiggifunna husunderhållsarbeten, för hvilka närmare redogörelse här nedan lämnas, » 10,206: 02.

I det därefter återstående beloppet kronor 8,616: 22 ingå bland annat följande utgifter, hvilka, ehuru de betingas af bestämmelser i nådiga stadgan för anstalten, icke blifvit vid beräkning af anstaltens förslagsanslag särskildt upptagna, nämligen för elevernas undervisning i instrumentalmusik kronor 398: 80
inköp af musikinstrument » 314:—
samt styrelsens resekostnader » 1,387:— kronor 2,099: 80.

Det återstående belopp kronor 6,516: 42, hvarmed förslagsanslaget öfverskridits, beror till större delen på för lågt beräknade anslag till oundgängliga utgifter. Härför har styrelsen i underdånig skrifvelse den 19 oktober 1907 angående anstaltens anslagsbehof för år 1909 afgifvit utförlig redogörelse, hvilken finnes refererad i 1908 års statsverksproposition, bilagorna, sid. 82 och följande. Sistlidet års Riksdag höjde också anstaltens nu ifrågasvarande förslagsanslag för det innevarande året till 45,400 kronor. Gifvet är ju, att äfven med mycket förutseende det icke varit möjligt att på förhand beräkna alla kostnaderna för en verksamhet af så ny art som den, för hvilken Bonaanstalten är afsedd. Härtill kommer, att anstalten, då den af delegerade för dess anordnande öfverlämnades till dess nuvarande förvaltning, i åtskilliga af

scenden icke befann sig i det färdiga skick, som kräfdes för dess fullständiga tagande i bruk. Till en del torde detta hafva berott därpå, att man för behöfliga kompletteringar ville begagna sig af den arbetskraft, som anstaltens elever och tillsynspersonal kunde lämna samt af de resurser, anstaltens jord- och skogsegendom erbjuda. Det skulle föra för långt att här i detalj uppvisa de besparingar för det allmänna, som härigenom uppkommit. Det torde vara nog erinra därom, att virke och körslor kunnat erhållas till vida billigare kostnad från anstaltens egendom än om entreprenör haft att beräkna utgifterna härför.

Redan på hösten år 1905, då antalet elever icke uppgick till mer än 9, ålåg det delegerade för anstaltens anordnande, hvilka för nämnda år fungerade såsom styrelse för anstalten, att göra den underdåniga framställning till Kungl. Maj:t, som erfordrades för utverkande af Riksdagen af anslag till anstaltens verksamhet under år 1907, och det fanns ju då med hänsyn till det nyss angifna ringa elevantalet icke skäl att begära ökning af det för år 1906 till 24,000 kronor upptagna förslagsanslaget.

Dock hade undertecknad, som den 1 september 1904 kallats att bestrida direktörsbefattningen härstädes, i skrifvelse den 29 november sistnämnda år till ofvan berörda delegerade hemställt, att vid beräkning af anslaget för år 1906 åtskilliga utgiftstitlar skulle höjas. Efter iakttagande af de mått, efter hvilka anstalten i allmänhet tilltagits, befarade jag nämligen redan då, att dess drift skulle draga större kostnader än som af delegerade beräknats. Särskildt fäste jag delegerades uppmärksamhet å behovet af anslag till de förfallna jordbruksbyggnadernas istandsättande och begärde med stöd af besiktningssinstrument, upptagande de nödigaste underhållsarbetena, beräknade efter ortens pris till en kostnad af något öfver 10,000 kronor, att med arbetenas fördelning på fyra år skulle för år 1906 utverkas ett anslag af 2,500 kronor. Herrar delegerade, hvilka icke ansågo denna angelägenhet tillhöra det åt dem anförtrodda uppdrag, hänvisade mig beträffande dessa byggnadsunderhållskostnader till de inkomster, hvilka kunde väntas från anstaltens egendom.

Såsom för styrelsen torde vara bekant hafva dessa inkomster i främsta rummet måst användas till djurbesättningens ökande genom inköp och eget pålägg samt till andra åtgärder, ägnade att skapa möjligheter för en lönande produktion af för anstalten erforderliga förnödenheter, hvarigenom lägre driftkostnad kunde ernås. I detta afseende torde man dock icke få ställa för stora förväntningar på en skogsgård af Bonas art med ganska medelmåttig åkerjord, fördelad på flera gårdar, belägna på sådant afstånd från hvarandra, att skötseln redan härigenom blir dyr. I samband härmed torde det tillåtas mig erinra därom, att vid det besök, som under november månad år 1907 aflades å Bona af en del af Riksdagens då för-

samlade revisorer, en af dessa med omfattande erfarenhet på jordbruksområdet vid öfverläggning med mig i nu förevarande ämne förklarade, att ganska måttliga pretentioner finge ställas på jordegendomens afkastningsförmåga äfven med rationell skötsel.

Hvad afkastningen af anstaltens skogsmark angår, må här meddelas, att enligt hvad jag erfarit från vederbörande skogstjänsteman, som erhållit kungl. domänstyrelsens uppdrag att verkställa indelning af skogen till ordnad hushållning, den årliga utsyningen torde komma att uppgå till mellan 800 och 900 kubikmeter virke. Hushållningsplanen är ännu icke fastställd.

Såsom ofvan angifvits har bland 1907 års utgifter för husunderhåll afförts sammanlagdt 10,206 kronor 2 öre, i hvilken summa dock ingår värde å virke, taget från anstaltens skogsmark. Detta värde har ock uppdebiterats såsom inkomst å skogens konto, som jämväl godtskrifvits för därifrån uttagen ved.

Räkenskaperna angifva tydligt, att inga större byggnadsarbeten utförts, utan hafva dessa hufvudsakligen afsett underhåll af eldstäder, tak, vattenledning med s. k. vädur, förut befintlig å gården, invändig målning o. d. Härjämte har ladugården vid anstaltens egendom Bockfall satts i sådant skick, att därvarande ungdjursbesättning kunnat skyddas mot tuberkulos, hvilken åtgärd befunnits oundgängligen nödig på grund af de resultat, som framgingo af verkställd tuberkulinundersökning. Ladugårds-huset vid Bona befanns vid af styrelsen under våren 1907 gjord besiktning också tarfva reparation för att icke blifva oanvändbart.

Beträffande samtliga företagna reparationer har jag i enlighet med föreskriften i nådiga stadgan för anstalten § 18 mom. c) afgifvit förslag till styrelsen samt erhållit tillstånd till deras utförande.

Här må ock nämnas, att vid anstalten och dess egendomar finnas öfver etthundra större och mindre hus, af hvilka en del under åren närmast innan de kommo i anstaltens ägo icke erhållit ens nödtorftigt underhåll, och mestadels äro de af ganska hög ålder.

Hvad därefter vidkommer kostnaden under år 1907 för eldning och belysning, hvilken kostnad Riksdagens revisorer funnit anmärkningsvärdt hög, särskildt vid jämförelse med motsvarande kostnad vid åkerbrukskolonien å Hall, torde jag få lämna några upplysningar, hvilka böra vara ägnade att låta den gjorda jämförelsen framstå något mindre ofördelaktig för anstalten å Bona.

Enligt anstaltens räkenskaper för år 1907 har visserligen under nämnda år inköpts 403,520 kilogram stenkol (347,200 kilogram ångkol + 56,320 kilogram fyrkol) motsvarande efter beräkning af 83 kilogram till

1 hektoliter cirka 4,862 hektoliter till ett sammanlagdt inköpspris af 7,748 kronor 62 öre med stenkolen levererade i fartyg vid anstaltens lastbrygga vid Vättern, belägen omkring 8 kilometer från Bona. Det har nämligen visat sig fördelaktigare, såväl med afseende å pris som å fraktningskostnad, att inköpa behovet af stenkol för ett eldningsår att levereras på sommarens i fartyg vid ofvannämnda hamn, där kolen kunnat med hjälp af anstaltens elever lossas och uppläggas för att af dem hemköras, då öfriga göromål vid jordbruk och skogsskötsel medgifvit dragarnes användande för detta ändamål, i stället för att såsom förut och jämväl under förra hälften af år 1907 ägt rum, i mån af behof mottaga kolen vid anstaltens närmaste järnvägsstation, belägen omkring 7 kilometer från anstalten.

Emellertid har icke hela den under år 1907 inköpta stenkolskvantiteten under det året förbrukats, såsom i Riksdagens revisorers anmärkning uppgifves, enär 208,560 kilogram med ett värde af 4,141 kronor 71 öre funnos i behåll vid 1907 års utgång och därför — hvilket tydligt framgår af räkenskapens eldnings- och belysningskonto — utbalanserats till år 1908. Af stenkol har alltså under år 1907 användts 194,960 kilogram (= omkring 2,349 hektoliter), kostande 3,606 kronor 91 öre.

En af mina första förvaltningsåtgärder härstädes var att af konstruktören af värmeledningen samt af leverantören af densamma införskaffa upplysningar om beräknade bränsleåtgången. Leverantören, Göteborgs Mekaniska verkstad, uppgaf bränsleåtgången vid normal drift till cirka 1,1 hektoliter stenkol per timma och ångpanna. Konstruktören, ingenjören Hugo Theorell i Stockholm, meddelade i bref den 6 oktober 1904, som i afskrift här bifogas (bil. 1) i anledning af däri lämnade upplysningar om åtgången af andra brännmateriel vid jämförelse med stenkol, att, innan den andra elevbyggnaden, som då var under uppförande, togs i bruk bränslebehovet för ett år kunde beräknas till omkring 250 ton stenkol, hvaraf 150 för uppvärmning och 100 för kök, tvätt, vattenvärmning m. m.

Såsom ofvan visats har under år 1907, då den andra elevbyggnaden varit i bruk, så stor kolkvantitet, som af ingenjören Theorell under förberörda förutsättning beräknats, icke användts, enär en hel del affallsvirke från anstaltens skogsmark kunnat användas såsom hjälpbränsle. Ändock var den förflutna vintern osedvanligt kall, och måste därunder natteldning äga rum under en längre tid för att hålla temperaturen i bostadsrummen vid sådan höjd, att dessa voro beboeliga. Utan natteldning sjönk temperaturen 3 timmar efter eldningens upphörande till + 8 å 10 grader Celsius.

Dock är det för mig alldeles uppenbart, att äfven om man tager i beräkning den mängd af lokaler af ganska stort kubikinnehåll, som ge-

nom härvarande värmeledningsanordningar skola uppvärmas, kostnaderna härför blifva för höga, om de icke få fördelas på ett större antal elever än hvad anstalten för närvarande är afsedd att mottaga.

Hvad som emellertid särskildt föranledt, att årskostnaden för eldning och belysning vid Bona enligt räkenskapen visar en så hög siffra är, att samtliga kostnader för bränsle och lyse sammanförts å det härför upplagda kontot, bland annat af det skäl, att vid centraluppvärmning en fördelning af kostnaderna å andra titlar icke kan göras exakt. Till nu ifrågavarande konto har ock — i olikhet med hvad som äger rum å fångvårdsanstalterna — förts all kostnad för ved till samtliga befattningshafvandes bostäder, för hvilken ved, såsom redan nämnts, skogens konto godtskrifvits och inkomst alltså finnes uppdebiterad. För att få en rättvis jämförelse till stånd lämnar jag här nedan en redogörelse för eldnings- och belysningskontot vid Bona, uppställd i likhet med de uppgifter, som jag erhållit dels från direktören vid åkerbrukskolonien å Hall (bil. 2) och dels från direktörerna vid centralfängelserna i Härnösand och å Härlanda vid Göteborg (bil. 3 och 4).

Till den ofvan angifna inköpskostnaden för stenkol förbrukad vid Bona under år 1907, cirka 2,349 hl.	kronor	3,606: 91
hafva lagts följande kostnader, nämligen körning af stenkol och affallsbränsle, utförd dels af lejdt folk (anstaltens torpare)	»	745: 65
dels med anstaltens dragare, godtgjord jordbruket med antracit till kaminer	»	664: 75
kostnaderna för vedbränsle, beräknad med 16 kronor pr famn (6 × 8 × 3 fot) löfved, 12 kronor pr famn barrved, 50 öre pr klipp långved samt 6 kronor pr famn ytved från ångsågen, fördelas på nedanstående sätt:	»	144: 50
till ångpannorna:		
50 famner ytved	kronor	300: —
1,139 klipp långved	»	569: 50
6 ² / ₄ famn barrved	»	75: —
40 famnar björkved	»	640: —
till expeditionslokaler, verkstäder m. m. utan centralvärmeledning (i äldre förut befintliga hus) 25 famnar björkved	»	400: —
	säger kronor	7,146: 31

till bageriet 50 famnar barrved.....	kronor 600: —	
» anstaltshushållets spisar 10 famnar sekunda björkved.....	» 160: —	kronor 760: —
» 24 befattningshafvande vid anstalten med 85 eldstäder i mestadels äldre trähus, omkring 1 ³ / ₄ famn sekunda björkved pr eldstad, 150 ¹ / ₂ famn.....	»	2,408: —
Härtill komma utgifter för glödlampor (utbyte af under åren 1905 och 1906 förbrukade), oljor, trassel och andra maskinförnödenheter samt underhållskostnader för ång- och ljusledningar.....	»	462: 74
diverse öfriga omkostnader.....	»	154: 52
biträde åt maskinisten vid vakthållning i elektriska kraftstationen.....	»	176: —
arfvode till extra förman för tillsyn å elever vid ångpannelidning, tvättmaskiners skötande m. m.....	»	375: 40
	säger kronor	11,482: 97
På eldnings- och belysningskontot har vidare öfverförts från ett i räkenskapen särskildt upplagdt bränn- torfskonto dels kostnaden för försökstillverkning af 238 hl. brännorf à 60 öre använd till ångpannorna.....	»	142: 80
dels kostnad för extra förman, använd vid tillsyn å elever vid sprängning, afröjning, utdikning m. m. för brännorf-mossens bearbetande, virke till landgångar, hässjor m. m.	»	659: 45
hvarjämte af det i räkenskapen såsom inkomst uppdebiterade värdet å elevdagsverken, 5,936 kronor 10 öre, å nu ifrågavarande konto afförts för ångpannelidning, maskinskötsel, upphuggning af till anstalten lämnad ved m. m.....	»	458: —
	Summa kronor	12,743: 22

Med afseende å ångpanneanläggningen torde jag böra erinra därom, att ånga måste året om, således äfven sommartiden, finnas dels för upp-pumpning af vatten till anstaltsvattenledningens cistern i ekonomibyggnadens torn samt för ångkokningsapparaterna i anstaltsköket och tvättermaskinernas drifvande.

Jämföras eldningskostnaderna härstädes med dem som enligt ofvan åberopade uppgift från Hall därstädes uppstår, måste man beakta, att vid

Hall icke finnes centralvärmeledning utan de olika lokalerna där uppvärmas genom kakel- eller järnugnar, kaminer och dylikt. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke ett sådant uppvärmningssätt blir billigare både genom mindre bränsleåtgång och lägre driftkostnad i öfrigt, åtminstone där arbetskraften ej behöfver beräknas dyrare än å en uppfostringsanstalt.

Sker jämförelsen åter med eldningskostnader och bränsleåtgång vid nyare fångvårdsanstalter, i fråga om lokalernas mängd och storlek att likställa med dem å Bona samt försedda med värmeledningsanordningar af samma art som härstädes, visar det sig, såsom framgår af uppgifterna från Härlanda och Härnösand, att å ifrågavarande anstalter betydande mängder brännmaterialier åtgå, nämligen utom ved till befattningshafvandes bostäder, för hvilken utgiften påföres ett flertal titlar såsom bevakning, allmänna omkostnader m. fl., vid det förra fångelset 5,085 hl. stenkol, kostande 7,017 kronor 30 öre, och vid det senare 3,500 hl. stenkol, kostande 5,775 kronor. Dock förekomma å dessa fångvårdsanstalter icke sådana långa ångledningar som härstädes, hvarest fyra stora byggnader äro förenade genom en kulvert af 160 meters längd. Ej heller behöfva långa landsvägstransporter af stenkol förekomma.

Med det hittills anförda har jag emellertid icke afsett att prestera bevis för omöjligheterna att minska driftkostnaderna i såväl det ena som det andra afseendet. Detta ernås enligt mitt förmenande i främsta rummet genom ökad egen produktion af hvad för anstalten erfordras. Härför återstå väl ännu åtskilliga svårigheter att öfvervinna, uppkomma genom anordningar, för hvilkas planläggning och utförande jag personligen icke bär något ansvar. Dock vågar jag hoppas, att sedan medel till aflönande af tillräcklig personal för tillsyn och ledning af elevernas arbeten med innevarande års ingång blifvit disponibla, de kontanta utläggerna för anstaltens verksamhet skola så småningom kunna minskas. Bland annat hafva eleverna i rätt stor utsträckning börjat användas vid skogsarbeten, hvarigenom ved och virke kan uttagas till billigare kostnad, hvarjämte lejning för körning bland annat genom ofvan antydda anordning vid stenkolsköpen numera undslippes. Den på mitt initiativ påbegynta brännstofts-tillverkningen torde kunna utvidgas, sedan de förberedande arbetena för mossens exploatering numera fortskridit så långt, att upptagning af torf möjliggjorts. Till följd af de ogynnsamma väderleksförhållandena under 1907 års sommar blef torftakten därunder ganska klen. För åstadkommande af sådana stora kvantiteter brännstoft, som erfordras till centralvärmeledningens ångpannor, erfordras dock torfmaskiner, enär sticktorf äfven med den billiga arbetskraft, som här kan erhållas, icke lär förslå långt och för öfrigt torfven i större delen af mossen måste ältas. Jag har

emellertid redan under förlidet år konsulterat en af statens torfingenjörer rörande inköp af ältverk att drifvas med hästvandring och skall, så snart ske kan, därom inför styrelsen förebbringa utredning äfvensom förslag rörande uppförande af torflada å mossen, hvilket arbete torde kunna utföras med egna arbetskrafter. Intilldess vid anstaltens egen torftillverkning kunna åstadkommas större kvantiteter, torde stenkolsinköpen kunna något minskas genom anskaffning från torffabrik af sådana mindre partier maskintorf, för hvilka förvaringsrum under tak här kan beredas. Att helt ersätta stenkolen genom inköp af brännorf vågar jag för närvarande icke tillstyrka, då anstalten saknar tillräckliga förvaringsskjul för bränsle och då särskildt landsvägstransporten (8 km. från hamn och 7 km. från järnvägsstation) af bränsle till dubbelt så stor vikt som stenkolens skulle öka kostnaden för bränsle med minst ettusen kronor. Enligt hvad ingenjören Theorell i sitt ofvan åberopade bref uppgifver motsvarar 1 ton stenkol 2 ton god maskintorf. Dock synes mig vara skäl, att, då tillgången af virke och arbetskraft kommer att medgifva uppförandet af ett bränsleskjul intill anstalten, hvilket är af stort behof påkalladt äfven för att genom vedbränslets hållande i fullt torrt tillstånd minska åtgången därpå, göra detta skjul så pass stort, att det äfven medgifver förvaring af brännorf.

Slutligen torde det tillåtas mig begagna detta tillfälle påpeka, att anstaltens drift, därest den skall motsvara sitt ändamål att till dugliga medborgare omskapa så pass vilsekommen ungdom som de underåriga förbrytare, hvilka dit remitteras, äfven med den mest genomförda ekonomi kommer att medföra så stor kostnad, att denna rätteligen borde fördelas på ett större antal elever. Om man frånräknar kostnaden för elevs vård och tillsyn utanför anstalten efter villkorlig utskrifning — hvilket ingår såsom ett viktigt led i anstaltens verksamhet — och bortser från de utgifter, som under organisationsåren krävas för anstaltens komplettering i det ena och det andra afseendet, torde årskostnaden för elev vid Bona under förutsättning, att medeltalet hålles uppe vid 100, komma att uppgå till omkring 650 kronor. Enligt den officiella fångvårdsstatistiken kostar visserligen en tvångsarbetsfånge, exempelvis vid Svartsjö, icke mycket mindre, men det vill dock förefalla, som skulle uppfostran på statens bekostnad kunna med lämpliga anordningar åstadkommas för en lägre medelkostnad per individ. Om en genom ökad egen produktion sänkt driftkostnad fördelas på ytterligare 50 elever, som med jämförelsevis billiga utvidgningar skulle kunna här mottagas, borde årskostnaden för elev afsevärdt nedgå. Önskvärdt vore också, äfven ur andra synpunkter än den rent ekonomiska, att lagen om tvångsuppfostran blefve så omarbetad, att den kunde tillämpas å ett större antal minderåriga förbrytare än som med

dess nuvarande lydelse är möjligt. Enligt hvad som uppgafs vid ett under sistlidne höst i Stockholm afhållet möte för värnlösa och förkomnas vård skulle sedan år 1905, med hvars ingång tvångsuppfostringslagen trädde i kraft, 900 minderåriga d. v. s. 15—18 år gamla personer hafva dömts till straff, medan blott 150 öfverlämnats till allmän uppfostringsanstalt.»

Beträffande de af direktören för ifrågavarande anstalt åberopade, vid hans yttrande såsom bilagor fogade handlingar får utskottet, till undvikande af för stor vidlyftighet, hänvisa till den tryckta revisionsberättelsen.

I likhet med revisorerna finner utskottet det betydande belopp, hvarmed det till kost och beklädnad åt de vid tvångsuppfostringsanstalten å Bona intagna eleverna m. m. beviljade anslaget öfverskridits, ägnadt att ådraga sig uppmärksamhet; och finner utskottet jämväl hvad revisorerna i detta sammanhang uttalat angående användande af torf såsom bränsle vara beaktansvärdt. Då emellertid på grund af hvad styrelsen för anstalten i ämnet anfört kan antagas, att rättelse i de anmärkta förhållandena kommer att för framtiden iakttagas, har utskottet endast velat hvad i detta ärende förekommit för Riksdagen omförmåla.

Arméförvaltningen.

§ 2.

(Rev.-ber. pag. 74; utl. pag. 614 och 615).

Under erinran, att Riksdagen till befästningsanläggningar vid Boden beviljat sammanlagdt 17,081,200 kronor, däraf för befästningskostnader 11,858,200 kronor och för artillerikostnader 5,223,000 kronor, hafva revisorerna meddelat, att enligt uppgift från fortifikationen af de för befästningskostnader afsedda medlen från arbetenas början år 1901 till och med 1907 års utgång enligt fastställda arbetsplaner anvisats tillhopa 8,898,700 kronor och under samma tid upparbetats medel till belopp af 6,917,345 kronor 80 öre. Vid slutet af år 1907 hade alltså funnits ej upparbetade medel till belopp af 1,981,354 kronor 20 öre. Denna siffra vore, enligt revisorernas mening, anmärkningsvärdt hög; och vid besök, som revisorerna gjort på platsen, hade revisorerna stärkts i den uppfattningen, att arbetet icke bedrifvits med tillräcklig skyndsamhet.

Beträffande revisorernes anmärkning, att arbetena å Bodens fästningsbyggnad ej bedrifvits med tillräcklig skyndsamhet, har arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet i utlåtande den 12 januari 1909 erinrat om

att, innan de egentliga fästningsbyggnadsarbetena kunnat påbörjas, erfordrats utförandet af flera mycket omfattande och tidsödande förberedande arbeten, såsom väganläggningar, uppförandet af arbetsverkstäder, anläggandet af materialgård med till stambanan ledande spår, byggandet af arbetarebaracker, med mera dylikt;

att de ritningar, som läge till grund för anslagsäskanden, voro för litet detaljerade för att utan vidare kunna användas som byggnadsritningar, hvarför särskilda sådana på grund af å vederbörande platser sedermera utförda noggranna undersökningar och afvägningar måst uppgöras, granskas och af Kungl. Maj:t fastställas, innan byggnadsarbetena kunde taga sin början; detta hade äfven gällt, om än i någon mindre mån, de till 1905 års Bodenkommitténs förslag hörande ritningarna, hvadan dröjsmål med de i detta förslag upptagna arbetenas påbörjande i följd häraf ej heller kunnat undvikas;

att de klimatiska förhållandena i Boden i allmänhet lade hinder i vägen för yttre arbetens och gifvetvis för all yttre betonerings bedrifvande under tiden oktober—halfva maj, hvarjämte sjöfarten till Luleå vanligen ej komme i gång tidigare än att sådana varor, som borde transporteras sjöledes, först fram i juni kunde anlända dit; detta gällde i främsta rummet cement, som ju ur kostnadssynpunkt ej gärna kunde transporteras den långa landvägen från Skåne till Boden;

att arbetena ansetts böra bedrifvas ej blott med hänsyn till nödig skyndsamhet, utan äfven så att de anslagna medlen, såvidt möjligt, ej behöfde öfverskridas, hvilket gifvetvis skulle blifva fallet, om dessa arbeten under å byggnadsplatsen rådande förhållanden mer eller mindre forcerades;

att strejker och andra af arbetarne orsakade hinder i arbetet verkat fördröjande; och

att behofvet af befäl och underbefäl icke alltid varit möjligt att fullt tillgodose, samt *att* flera af befälet måst samtidigt handhafva både nu ifrågakvarande mycket vidlyftiga och vidt skilda befästningsarbeten och uppförandet af ej mindre än fyra kasernetablissemang jämte en del andra byggnadsarbeten.

Toges alla nu nämnda omständigheter i betraktande, syntes det arméförvaltningen, som om befästningsarbetena i Boden utförts ej blott omsorgsfullt och ekonomiskt, utan äfven med all den skyndsamhet, som rimligtvis kunnat begäras.

Såsom revisorerna meddelat, funnos vid 1907 års slut för befästningsanläggningar vid Boden anvisade men icke upparbetade medel till belopp

af 1,981,354 kronor 20 öre. Och då enligt uppgift från fortifikationen in- till slutet af år 1908 af de för ändamålet anvisade medel, tillsammans 10,498,700 kronor, lärer hafva upparbetats ett sammanlagdt belopp af 8,326,788 kronor 19 öre, torde alltså vid slutet af sistnämnda år hafva funnits icke upparbetade medel till belopp af 2,171,911 kronor 81 öre.

Att sålunda vid olika tidpunkter så stora belopp af för ifrågavarande ändamål disponibla medel icke användts, finner utskottet, i betraktande af den skyndsamhet, hvarmed beslutade försvarsåtgärder gifvetvis böra bringas till verkställighet, vara ägnadt att ådraga sig särskild uppmärksamhet. Men ehuru utskottet visserligen funnit beloppet af de vid revisionsårets slut icke upparbetade medlen anmärkningsvärdt högt och, såsom af ofvan meddelade uppgifter framgår, icke under därpå följande år nedbringats, anser sig utskottet emellertid böra hemställa,

att Riksdagen må vid revisorernas ofvannämnda framställning för närvarande låta bero.

§ 3.

(Rev.-ber. pag. 74; utl. pag. 616 samt 633 och 634.)

*Ang. bevak-
ningen af
fästnings-
anläggning-
arna vid
Boden.*

Med anledning af det under nästföregående paragraf omförmälda be- söket vid befästningsanläggningarna vid Boden hafva revisorerna vidare framhållit angelägenheten af att bevakningen af ifrågavarande dyrbara och viktiga anläggningar — företrädesvis i fästenas omedelbara närhet — göres så effektiv som möjligt.

Med anledning häraf har arméförvaltningens fortifikationsdepartement i ofvanberörda utlåtande den 12 januari 1909 meddelat, att så länge fäst- ningspolisen stod under fortifikationsbefälhafvarens befäl, poliskonstap- larnes tjänstgöring i allmänhet var förlagd uteslutande till de olika fästena, samt vidare anført, att, då numera ordnandet af ifrågavarande bevakning vore lagdt i kommandantens hand, det syntes tillkomma denne att yttra sig i frågan.

Kommandanten i Boden har också den 28 januari 1909 afgifvit ytt- rande i ärendet och därvid anført, att mot den af revisorerna uttalade meningen icke finnes något att invända. Det syntes nämligen vara ett oundgängligt kraf, att bevakningen af de permanenta verken vid Bodens fästningsanläggning blefve möjligast effektiv. I det af kommandanten af- gifna utlåtandet den 10 november 1908, n:o 1061, angående säkerhets- tjänsten i fredstid vid Bodens fästningsanläggning, finnes en ganska ut- förlig framställning rörande denna betydelsefulla angelägenhet. I detta

utlåtande redogjordes till en början för huru *bevakningen var ordnad* på hösten 1908, och anmälde kommandanten, att för närvarande vore ständigt militärbevakning ordnad vid två fästen, under det att tre fästen bevakades af fästningspolisen, för hvilket ändamål nio polismän toges i anspråk, under det att den tionde användes för särskilda bevakningsuppgifter. Skärpta föreskrifter för bevakningen vore utfärdade, vaktkontrollur vore under pröfning och kontrollen öfver vakter, poster och polismän hade ökats genom täta visitationer, som utfördes under olika tider på dygnet, äfven nattetid.

I samma utlåtande hade kommandanten äfven yttrat sig angående *plan för eventuellt förbättradt anordnande af säkerhetstjänsten vid Bodens fästningsanläggning*. I fråga härom hade han på anförda skäl — i likhet med underlydande truppförbandschefer — kommit till samma uppfattning, som den genom kungl. brefvet den 19 maj 1905 förordnade kommittén för verkställande af utredning angående befästningsanordningarna vid Boden gjort gällande i detta ämne, då den framhållit »nödvändigheten af att Bodens befästningar erhålla en fullt betryggande bevakning äfven i fredstid och att denna därför bör bestridas af militära vakter.»

Af meranämnda utlåtande framginge äfven, att frågan om ordnande af en fullt effektiv bevakning af de permanenta verken (vaktgöring vid desamma) icke kunde på ett tillfredsställande sätt lösas med mindre än att en *tillräckligt stor säkerhetsbesättning ständigt* funnes förlagd i Boden, en anordning, som ur andra synnerligen viktiga synpunkter vore oundgänglig, och hvarom framställning till Kungl. Maj:t blifvit gjord i särskild skrifvelse den 17 december 1908.

Hvad revisorerna i fråga om bevakningen af fästningsanläggningarna vid Boden uttalat, finner utskottet visserligen befogadt. Men då, såsom af kommandantens på platsens yttrande framgår, åtgärder redan vidtagits för denna angelägenhets ordnande, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må vid hvad i detta ärende förekommit låta bero.

§ 4.

(Rev. ber. par. 77; utl. pag. 618 och 619.)

Revisorerna hafva vidare anført att, sedan 1905 års Riksdag bifallit Kungl. Maj:ts proposition angående nytt öfningsfält för arméns i Stockholm eller i dess närhet förlagda trupper samt försäljning af två områden Ang. ladvårdsgårdskommissionens medelsredovisning.

å norra Djurgården, hade Kungl. Maj:t enligt beslut den 30 juni samma år uppdragit åt arméförvaltningens fortifikationsdepartement att med biträde af öfversten J. A. Amundson och kanslirådet J. E. J. Olbers vidtaga åtgärder till verkställande af Riksdagens beslut.

Kungl. Maj:t hade sedermera på därom gjord framställning den 25 augusti 1905 för ifrågavarande ändamål tillsatt en kommission, bestående af generalmajoren R. V. T. Berg såsom ordförande, samt öfverste Amundson och kanslirådet Olbers såsom ledamöter; och hade Kungl. Maj:t därvid föreskrifvit bland annat, att fortifikationsdepartementet af omhänderhafvande medel skulle tillhandahålla kommissionen nödiga förskott för bestridande af expenser och öfriga utgifter, hvilka enligt kommissionens bepröfvande kunde blifva erforderliga för uppdragets fullgörande.

Af medel, som därefter på rekvisition af kommissionen mot redovisningsskyldighet utanordnats till densamma, hade endast en del blifvit af kommissionen till arméförvaltningen redovisad; de oredovisade beloppen utgjorde dels 34,684 kronor, som utan behörig verifikation upptagits i en till arméförvaltningen inkommen redovisningsräkning öfver till kommissionen utanordnade medel för tiden den 1 oktober—31 december 1907, dels ock under år 1908 till kommissionen utanordnade 68,000 kronor, för hvilka ej någon redovisning af kommissionen afgifvits.

På grund af hvad sålunda förekommit, hade arméförvaltningen låtit till Stockholms rådstufvurätt instämma kommissionens förbemälde ordförande och ledamöter, med yrkande, att den måtte åläggas afgifva behörig redovisning för de af kommissionen från arméförvaltningen uppburna förskottsmedlen äfvensom, att de måtte förpliktas en för alla och alla för en att till kronan återbära de belopp jämte ränta, som af berörda förskottsmedel icke utgifvits för ändamål, som fölle inom det åt kommissionen lämnade uppdraget.

Hvad i detta ärende förekommit, hade revisorerna ansett sig böra bringa till Riksdagens kännedom.

I denna fråga har arméförvaltningen å fortifikations- och civila departementet den 15 januari 1909 afgifvit yttrande och därvid sig utlåtitt, att, såsom revisorerna anför, de oredovisade beloppen utgjorde dels 34,684 kronor, som upptagits i kommissionens redovisningsräkning för tiden den 1 oktober—den 31 december 1907, dels ock under år 1908 till kommissionen utanordnade 68,000 kronor, för hvilka ej någon redovisning af kommissionen lämnats.

Förstnämnda belopp hade, på grund af Kungl. Maj:ts anförda föreskrift till kommissionen utanordnats af fortifikationsdepartementet, och i omförmälda redovisningsräkning verifierats med sedermera falska befunna

handlingar, och hade civila departementet, till hvilket den förut fortifikationsdepartementet åliggande skyldighet i afseende å förskottsmedels tillhandahållande blifvit genom den nya instruktionen för arméförvaltningen öfverflyttad, utanordnat det för år 1908 angifna belopp, för hvilket redovisning af kommissionen ej afgifvits.

Utöfver hvad nu anförts och af revisorerna i öfrigt omförmälts, hade fortifikations- och civila departementen ej annat att tillägga, än att den vid Stockholms rådstufvurätt genom arméförvaltningens ombudsman mot kommissionens ledamöter anhängiggjorda talan om redovisnings- och ersättningskyldighet ännu vore på rådstufvurättens pröfning beroende.

Hvad revisorerna i förevarande afseende meddelat finner utskottet vara i synnerligt hög grad ägnadt att ådraga sig uppmärksamhet. Då saken emellertid för närvarande är föremål för domstols pröfning, läser någon åtgärd från Riksdagens sida icke däri påkallas, utan har utskottet endast velat hvad i ärendet förekommit för Riksdagen

omförmäla.

§ 5.

(Rev. ber. pag. 78; utl. pag. 618 samt 631 och 632.)

Enligt hvad revisorerna inhämtat hade fortifikationsbefälhafvaren å ^{Ang. bristande samverkan mellan militära myndigheter vid försäljning och inköp af ved.} Gottland, å statens vägnar, jämlikt kontrakt den 31 maj 1907 för en köpeskilling af 515 kronor till handlanden K. F. Smitterberg försålt afverkningsrätten till tre skogslotter vid Färösund. Samme fortifikationsbefälhafvare hade vidare enligt kontrakt den 8 juni 1907 till majoren A. L. Törner försålt bland annat omkring 3,000 vanliga famnar barrved (4 alnar långa och 13 kvarter höga) väl kvistad och sorterad samt upplagd vid kronans bryggor vid Färösund till ett pris af 8 kronor för hvarje famn. Sistberörda kontrakt hade därefter med fortifikationsbefälhafvarens tillstånd den 1 juli 1907 öfverlåtits å grosshandlaren J. Andersson i Stockholm.

Vid granskning af Vaxholms kustartilleriregementes räkenskaper hade revisorerna funnit, att i kostnaden för eldning och belysning inginge ett belopp af 770 kronor, utgörande likvid för ett parti ved om 70 famnar, som regementets detachement vid Färösund för ett pris af 11 kronor per famn inköpt af handlanden K. F. Smitterberg. Äfven under år 1908 hade, enligt hvad för revisorerna uppgifvits, för nämnda detachements räkning inköpts ved, som levererats af grosshandlaren J. Andersson till ett

pris af 14 kronor famnen. Vidare hade enligt hvad räkenskaperna utvisade för regementets behof i Vaxholm enligt kontrakt den 27 juli 1907 med handlanden C. Andersson i Stockholm inköpts ett parti ved, som betalts med 23 kronor 25 öre per famn.

Revisorerna hade funnit anmärkningsvärdt, att aftal icke träffats de militära myndigheterna emellan rörande inköp af ved för kustartilleriets räkning och i all synnerhet, att de priser kustartilleriet nödgats betala betydligt öfverstigit hvad, på sätt ofvan nämnts, fortifikationen vid försäljning till enskild person erhållit.

Denna anmärkning har besvarats af marinförvaltningen i yttrande den 15 januari 1909, däruti nämnda ämbetsverk anfört följande:

»Då marken närmast omkring batterierna vid Fårösund för några år sedan förvärfvades för sjöförsvarets räkning i syfte att fria skjutfält skulle åstadkommas genom undanröjande af den inpå batterierna växande skogen erhöll fortifikationsbefälhafvaren å Gottland uppdrag att låta utföra detta röjningsarbete på för kronan förmånligaste sätt. Då eget folk för arbetets utförande ej stod denne till buds och det skulle blifvit alltför dyrt att lega sådant, synnerligast för röjning vid det öfver en mil från Fårösund liggande 2:a batteriet, ansåg fortifikationsbefälhafvaren det vara förmånligast att söka sälja afverkningsrätten till skogen. Vid utbudandet häraf inkommo emellertid ej några anbud eller i allt fall ej några antagliga sådana; och torde anledningen härtill hafva varit, att allt virke, såväl dugligt som odugligt, måste borttagas, för att fria skjutfält skulle erhållas. Då sedermera försök gjordes att lega folk för ifrågavarande röjning, kröntes ej heller dessa med någon större framgång.

För försäljning af upphuggen ved hade fortifikationsbefälhafvaren äfven vändt sig till detachementsbefälhafvaren i Fårösund, som, enligt hvad denne upplyst i en till marinförvaltningen den 9 innevarande januari ställd skrifvelse, visserligen år 1905 af fortifikationsbefälhafvaren upphandlat ved för detachementets behof, men ansett det år 1907 begärda priset vara väl högt i betraktande af, att den då utbudna veden skulle levereras vid den på långt afstånd från kustartillerietablisementet i Fårösund liggande bryggan vid 2:a batteriet.

Fortifikationsbefälhafvaren sökte äfven genom personligt hänvändande till dem, som kunde antagas vilja köpa afverkningsrätt till områdena införskaffa antagliga anbud. Detta hänvändande medförde likväl ej heller önskad resultat, ehuruval handlanden K. F. Smitterberg köpte afverkningsrätten till ett par mindre skogslotter.

Emellertid hade röjningsarbetet så småningom kunnat börjas och slutligen utförts, därvid den upphuggna veden, som icke var af prima

beskaffenhet, upplagts ofvanför bryggan vid 2:a batteriet. Vid ett besök, som majoren A. L. Törner sedermera gjorde å platsen, lyckades fortifikationsbefälhafvaren att med denne uppgöra om köp af hela vedpartiet till ett pris af 8 kronor per famn, hvilket pris, med hänsyn till såväl vedens beskaffenhet som kostnaderna för dess transport först till båt vid den mycket långa bryggan och sedan därifrån, måste anses fullt nöjaktigt. Angeläget var ju äfven att få bort de skymmande vedtrafvarna från batteriets skjutfält.

Den ved, som detachementsbefälhafvaren under år 1907 inköpt af Smitterberg för ett pris af 11 kronor per famn, var, enligt hvad nämnda befälhafvare i sin förberörda skrivelse till marinförvaltningen upplyst, huggen på Smitterberg tillhörig mark; och torde vedens pris hafva betingats dels af dess beskaffenhet och dels däraf, att densamma levererats vid själfva kasernetablissemnet. Att kronan vid inköp under år 1908 af ved fått liksom enskilda vidkännas afsevärdt högre pris än under föregående år, lærer vara helt naturligt med hänsyn till denna artikels nuvarande prisläge, särskildt efter Riksdagens den 9 maj 1908 fattade beslut angående skogsvårdslag för Gottland».

Utskottet har funnit anmärkningsvärdt, att, såsom i förevarande fall ägt rum, en militär myndighet till enskilda personer, däraf en officer i tjänst, försålt en vara, hvilken en annan militär myndighet, tillhörande samma truppförband som omförmälda officer, under samma år från enskild person för det allmännas räkning upphandlat till högre pris, än den förstnämnda myndigheten erhållit; hvarvid upphandlingen försiggått dels å samma plats, där försäljningen ägt rum, och dels å annan förläggningssort, i sistnämnda fall med högst betydlig prisskillnad. Med anledning af hvad sålunda förekommit får utskottet hemställa,

att Riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande på hvad sätt en bättre samverkan mellan olika förvaltande statsmyndigheter må kunna åvägabringas i syfte att vid köp och försäljning undvika mellanhänder.

§ 6.

(Rev. ber. pag. 78 och 79; utl. pag. 621—624).

Ang. bristande
samverkan
mellan militäri
och civil
myndighet vid
försäljning och
inköp af kol.

Vidare hafva revisorerna meddelat, att jägmästaren i Tivedens revir i en till arbetsofficeren vid ammunitionsfabrikens afdelning å Karlsborg den 20 november 1906 aflåten skrifvelse erbjudit sig att från kronoparken Granvik till ammunitionsfabriken leverera omkring 80 storstigar träkol till ett pris af 26 kronor per stig, motsvarande alltså 65 öre för hektoliter.

Bemälda arbetsofficer förklarade emellertid i svarsskrifvelse den 28 december samma år, att anbudet ej antagits, »emedan det varit för ammunitionsfabriken mindre fördelaktigt än ett annat inkommet anbud».

Omförmälda kol försåldes sedermera i början af år 1907 af bemälda jägmästare till A. Kindbom i Karlsborg till följande priser, nämligen dels vid Hanken, beläget på omkring en half mils afstånd från fästningen, 35,5 storstigar å 20,80 kronor, motsvarande 52 öre per hektoliter, hvilket pris vid kolens framforslande till fästningen skulle ökas med 2 å 3 öre per hektoliter, samt dels vid ammunitionsfabriken 46,92 storstigar å 23,20 kronor, motsvarande 58 öre per hektoliter.

Vid granskning af ammunitionsfabrikens räkenskaper hade revisorerna funnit, att under tiden januari—maj 1907 för fabriken räkning från bemälda Kindbom inköpts 6,445 hektoliter träkol för ett pris af 65 öre per hektoliter eller således samma pris, hvartill jägmästaren erbjudit sig att till fabriken leverera kolen; och hade revisorerna vidare funnit, att under tiden juni—december 1907 träkol levererats af Kindbom till fabriken för ett pris af 75 öre per hektoliter, hvilket sistnämnda pris, enligt hvad revisorerna inhämtat, erlagts af fabriken äfven under slutet af år 1906.

Det hade synts revisorerna anmärkningsvärdt, att, sedan jägmästarens ofvannämnda anbud från ammunitionsfabrikens sida förkastats, vid de kolinköp för fabriken räkning, som därefter ägt rum, betalats priser, hvilka i ena fallet varit desamma, som jägmästaren begärt, och i andra fallet till och med öfverstigtit dessa sistnämnda.

I utlåtande den 14 januari 1909 öfver denna framställning har arméförvaltningen å artilleridepartementet meddelat, att departementet däröfver inhämtat förklaring från styresmannen för ammunitionsfabriken, hvilken i anledning häraf insändt en skrifvelse i ämnet af arbetsofficeren vid fabriken afdelning å Karlsborg, uti hvilken skrifvelse anförts följande:

»I juli månad 1906 infordrades genom annons i »Tidning för leveranser till staten m. m.» samt i ortstidningar anbud å träkol. Af tvenne

då inkomna anbud antogs det af handlanden A. Kindbom afgifna å 75 öre per hektoliter, då detta nämligen var 10 öre per hektoliter billigare än det andra. Leveransen skulle ske på rekvisition och månadsvis, emedan härvarande upplagsplats för träkol ej rymde mera än hvad som åtgick under cirka 1 månad. Då de tillverkningar, vid hvilka träkol användas, just vid denna tid befunno sig i ständigt stegring, och då träkolförbrukningen äfven är beroende af olika materials beskaffenhet, förbrukades den kontrakterade kvantiteten träkol (9,000 hektoliter) hastigare än ursprungligen var beräknadt, hvarför förnyad upphandling ägde rum.

Jägmästaren i Tivedens revir hade per telefon gjort förfrågan, hurvida ammunitionsfabriken hade behof af träkol samt angående det pris, efter hvilket de härstädes varit betalda, hvarvid jag anmodat honom inkomma med skriftligt anbud. Likaledes infordrades från handlanden A. Kindbom nytt anbud på vinterbehofvet af träkol.

Priserna ställde sig nu lika, men under det att anbudet från Tivedens revir endast gällde ett obetydligt parti, kunde jag genom handlanden A. Kindbom erhålla hela behofvet för månaderna januari—maj. Under sådana omständigheter ansåg jag det vara förmånligare för ammunitionsfabriken att taga det senare anbudet samt meddelade omförmälde jägmästare, att hans anbud ej antagits, »emedan det varit för ammunitionsfabriken mindre fördelaktigt än ett annat inkommet anbud».

Skulle jag handlat annorlunda och just under den tid, då träkol kunna lättast anskaffas och hittransporteras samt ställa sig billigast, antagit en ny leverantör, som ej kunde lämna billigare vara och därtill endast en bråkdel af behofvet, torde det ej vara tvifvel underkastadt, att jag däri-genom tillskyndat ammunitionsfabriken en förlust. Sedan de af omförmälde jägmästare erbjudna cirka 3,200 hektoliter blifvit förbrukade, skulle jag med allra största sannolikhet blifvit nödsakad betala träkol efter det högre priset, nämligen 75 öre per hektoliter, hvarigenom förlusten skulle uppgått till ej mindre än cirka 320 kronor.

Under sommaren 1907 infordrades anbud under hand, emedan en öfvergång till andra ugnar, däri eldning med träkol ej skulle förekomma, var tilltänkt, och då tidpunkten för dessa ugnars uppmurning ej kunde exakt bestämmas. Ett afbrott i tillverkningen i och för denna ommurning måste nämligen ske, och det gällde, att göra detta afbrott så kort som möjligt.

Priset å träkol hade vid denna årstid stigit, och det ställde sig ånyo på 75 öre per hektoliter tills längre fram på vintern, då det nedgick till 70 öre.

Priserna å träkol kunna förefalla höga, men för att söka nedbringa dem har jag vid flera föregående tillfällen per telefon meddelat just jägmästaren i Tivedens revir (förut Vadsbo revir), då annons angående upphandling af träkol samt äfven af ved, hvarå ständig prisstegring äger rum, varit i tidningar införd. Häri synes jag dock hafva gjort en stor missräkning, då nämligen, oaktadt kronoegendomen Granviks närbelägenhet, anbud från detta håll ännu ej vid sådana tillfällen inkommit, hvarjämte det framgått af den upphandling, som gifvit anledning till Riksdagens revisorers anmärkning, att nämnda kronoegendom ej velat bidra till prisets sänkning. Den nedgång i pris, som vid detta tillfälle ägde rum, torde nämligen helt och hållet tillskrivas årstiden.

Att i öfrigt bemålde jägmästare ansett sig kunna försälja träkol billigare till en enskild person än till härvarande ammunitionsfabrik, är ett förhållande, i hvilket jag ej torde hafva någon del.

För egen del har arméförvaltningens artilleridepartementet anført, att ehuru departementet ej kunde annat finna, än att arbetsofficeren vid upphandlingen författningsenligt förfarit, ansåge departementet likväl en oegentlighet föreligga i det förhållande, att han icke genom statens representant i en annan förvaltningsgren kunnat för billigaste pris tillgodose föreliggande behof af träkol i den mån, tillgång därtill funnits. Till förekommande af dylikt missförhållande, såvidt gällande entreprenadförfattning ej utgjorde hinder, hade artilleridepartementet nu för sina underlydande föreskrifvit, att då upphandling skulle ske af varor å ort, där dylika varor kunde af staten själf föryttras, och upphandlingen beräknades ej öfverstiga det värde, som för centralmyndighets befogenhet att antaga anbud under hand vore föreskrifvet, sådana anbud skulle af vederbörande tjänsteman eller förvaltningsmyndighet infordras och tillika med uppgift om de i orten gängse pris å enahanda varor insändas till artilleridepartementet, som därefter ville om upphandlingen efter omständigheterna fatta beslut.

Hvad i detta ärende förekommit har utskottet, under hänvisning till hvad utskottet under näst föregående paragraf föreslagit, härmed velat för Riksdagen

omförmåla.

Marinförvaltningen.

§ 7.

(Rev. ber. pag. 122 och 123; utl. pag. 630).

Under erinran, att 1909 års Riksdag på Kungl. Maj:ts framställning till ändring af 2:a kl. pansarbåtarna Thordön och Tirfing, beviljat ett anslag af 660,000 kronor, däraf 400,000 kronor till själfva förändringen och återstoden för artillerikostnad jämte kostnad för ammunitionsutredningar, samt att af oförmälda anslag anvisats för år 1901 resp. 100,000 kronor och för hvartera åren 1902 och 1903 280,000 kronor, hafva revisorerna meddelat, att de ifrågavarande arbetena utförts beträffande Thordön å flottans varf i Karlskrona och i fråga om Tirfing vid Bergsunds mekaniska verkstad invid Stockholm.

*Ang. flottans
varf i
Karlskrona.*

Arbetet med nämnda två fartygs förändring hade — fortsätta revisorerna — dragit kostnader, som öfverstigit det beviljade anslaget för Tirfing med 129,141 kronor 54 öre och för Thordön med 190,488 kronor, eller således för den senare med i rundt tal 60,000 kronor mera än för den förra.

Hvad anginge den tid, som tagits i anspråk för arbetet, utgjorde denna för Tirfing omkring tretton månader, under det att förändringen af Thordön pågått — visserligen med betydande atbrott — från sommaren år 1902 till hösten år 1905.

Vid besök, som revisorerna aflagt å varfvet, voro å därvarande verkstad 4 st. 1:a kl. torpedbåtar under arbete, nämligen Castor och Pollux, till hvilkas byggande 1906 års Riksdag beviljat medel, samt Vesta och Vega, hvartill 1907 års Riksdag lämnat anslag. Enligt uppgift beräknades de båda förstnämnda blifva färdiga under 1909 års sommar och de båda sistnämnda möjligen inom 1909 års utgång.

Af de torpedbåtar, därtill medel anvisats samtidigt med de här ofvan nämnda, men hvilkas byggande öfverlämnats åt enskild verkstad, väntades två färdiga under år 1908, och ytterligare två blifva fullbordade under loppet af nästkommande sommar.

Af det anförda syntes framgå, att nybyggnader, som utfördes vid flottans varf i Karlskrona, kräde såväl större kostnader som ock afsevärdt längre tid än motsvarande arbete vid enskild verkstad.

Revisorerna hade ock vid sitt besök på platsen fått den uppfattningen,

att särskildt maskinverkstaden vore trång och otidsenlig samt i saknad af moderna maskinella hjälpmedel.

Då emellertid, enligt hvad revisorerna hade sig bekant, hithörande förhållanden redan voro föremål för särskild utredning och pröfning, hade revisorerna endast velat fästa uppmärksamheten å hvad de i förenämnda afseenden iakttagit.

Med anledning af hvad revisorerna sålunda anfört, har marinförvaltningen i utlåtande den 15 januari 1909 framhållit, att åtskilliga vid flottans varf utförda fartygsbyggnader dragit mindre kostnader än liknande arbeten, som anförtrotts åt enskilda verkstäder, äfvensom att marinförvaltningen, i den mån af Riksdagen anvisade medel stått till förfogande, städse sökt tillse, att maskinverkstaden med hänsyn till såväl utrymme som tillgång på arbetsmaskiner m. m. skulle fylla de anspråk, som skäligen kunde ställas på densamma.

Af hvad revisorerna i förevarande afseende meddelat, finner utskottet, i likhet med dessa, det framgå, att flottans varf i Karlskrona för nybyggnader kräfver såväl större kostnader som ock längre tid än en enskild verkstad. Med anledning häraf och då varfvet gifvetvis, allt efter som flottan tillväxer, måste mer och mer tagas i anspråk för reparationer och dylika arbeten, som tarfva omedelbart utförande, har utskottet velat ifrågasätta, huruvida det icke vore lämpligt, att varfvet mindre än för närvarande är fallet sysselsättes med nybyggnader. Då emellertid hithörande förhållanden äro föremål för utredning, har utskottet endast velat hvad i detta ärende förekommit för Riksdagen

omförmåla.

Statskontoret.

§ 8.

(Rev. ber. pag 242 och 243; utl. pag. 679—681.)

*Ang. ifrågasatt
ändring i rikshufvudboken.*

Beträffande rikshufvudboken hafva revisorerna anfört följande:
»Med hänsyn till det betydande anlåtande af utländsk kredit för statens räkning, som under senaste åren ägt rum och framdeles än vidare kan ifrågakomma, hafva revisorerna funnit önskvärdt, att kännedom om

svenska statens tillgångar må blifva lättare tillgänglig och mera allmänt spridd än hvad för närvarande torde vara fallet.

Visserligen angifver statskontoret hvarjtionde år räknadt från år 1867 — senast år 1903 — en mycket detaljerad redogörelse för det mesta af statens egendom; men denna redogörelse offentliggöres endast uti ett af statsutskottet afgifvet memorial och läser vara för de flesta och framför allt för utlandet obekant. Alltsedan år 1888 har i statsrevisorernas berättelse angående statsverket såsom inledning intagits en öfversikt af statsverkets finansiella ställning vid slutet af revisionsåret. Denna redogörelse torde dock vara föga uppmärksammas. Likaså förekommer sedan 1901 i »Sammandrag af Sveriges officiella statistik» en kortfattad tabell öfver statens tillgångar och skulder, men äfven denna är säkerligen icke så känd, som önskligt vore. Fastmer är att befara, att utlandets bankirer och börsmän företrädesvis i »Kapitalkonto till Rikshufvudboken» söka upplysning i detta ämne, därtill föranledda icke minst af själfva titeln på detta sammandrag af statsverkets räkenskaper.

Som bekant upptager emellertid kapitalkontot till rikshufvudboken blott vissa slag af statens egendom. Andra knappt mindre betydande poster saknas fullständigt, så t. ex. det bokförda värdet af telegrafverkets egendom samt taxeringsvärdet å de under domänstyrelsens förvaltning stående kronoegendomar och kronoparker m. m. Däremot upptagas bland tillgångarna flera fonder, som icke tillhöra staten och som därför synas böra redovisas utan sammanblandning med statens egendom.

Ett önskemål vore, enligt revisorernas mening, att ändring i nu berörda afseende kunde ske i rikshufvudboken samt därigenom i »Kapitalkontot till rikshufvudboken», så att denna publikation mera än hvad nu är fallet komme att motsvara sin titel.

På grund af kungl. brefvet den 30 december 1874 fanns vid kapitalkonto till rikshufvudboken för åren 1873, 1874 och 1875 fogad en öfversikt af svenska statens finansiella ställning, hvilken sammanfattning af statens tillgångar och skulder dock var mycket summarisk och ofullständig. Efter nämnda tid och enligt föreskrift i kungl. brefvet den 12 april 1878 har någon sådan öfversikt icke vidare bilagts det tryckta kapitalkontot. Denna öfversikt upphörde nämligen i sammanhang därmed att på grund af sistnämnda kungl. bref från och med år 1876 den ändring vidtog i rikshufvudboken, att statens tillgångar i järnvägsanläggningar med därtill hörande byggnader, rörlig materiel samt förråd af materialier och inventarier m. m. i densamma redovisades och upptogs under rubrik »Statens järnvägar med därtill hörande materiel och förlag». En sådan fristående öfversikt torde också vara öfverflödig, därest åt rikshufvudboken beredes erforderlig full-

ständighet; och lämpligast torde vara, att just från denna räkenskap må kunna inhämtas alla erforderliga upplysningar om statens finansiella ställning. Ett sådant syfte synes kunna vinnas, om i rikshufvudboken införes ej mindre en räkning eller s. k. fond för statens telegraf och telefoner med därtill hörande materiel och förlag på sätt beträffande järnvägarne redan äger rum, än äfven, på enahanda sätt, de under domänstyrelsens förvaltning ställda jordbruksdomäner och skogsfastigheter samt vattenfall jämte annan egendom äfvensom riksbankens fonder i likhet med hvad nu sker i fråga om riksgäldsverkets fonder.

Med afseende å vikten däraf, att den kreditgifvande allmänheten, särskildt utlandets, må äga tillgång till en för landets kredit betydelsefull öfversikt af dess tillgångar, hafva revisorerne velat uttala önskvärdheten af att rikshufvudboken må varda i angifna hänseenden fullständigad och rättad samt att följaktligen dess kapitalkonto, som årligen till trycket befordras, må erhålla de uttömmande och tillförlitliga uppgifter, som af en sådan publikation måste förväntas.»

Statskontoret, som den 14 januari 1909 afgifvit utlåtande i anledning af revisorerernas ofvanintagna framställning, har däröfver yttrat sig sålunda:

»I likhet med revisorerne anser statskontoret det vara önskvärdt, att kännedom om svenska statens tillgångar må blifva lättare tillgänglig och mera allmänt spridd än hvad för närvarande torde vara fallet. Hvarken den i ett statsutskottets memorial hvart nionde år förefintliga, af statskontoret upprättade redogörelse för det mesta af statens egendom eller den i statsrevisorernas berättelse sedan 1888 årligen intagna öfversikt af statsverkets finansiella ställning vid slutet af revisionsåret synes vara af beskaffenhet att fylla behovet af en lätt tillgänglig framställning i berörda hänseende. Och den kortfattade tabell, som sedan år 1901 förekommit i »Sammandrag af Sveriges officiella statistik», lärer hafva tillkommit på enskildt initiativ och kan när som helst upphöra.

Rikshufvudboken har i första rummet till syfte att utgöra en budget-redovisning, alltså en redovisning af de enligt riksstaten påräknade inkomsterna och de enligt samma stat medgifna utgifterna. I rikshufvudboken har dessutom inrymmts redogörelse för vissa af statsverket förvaltade fonder. Att dessa olika i rikshufvudboken ingående medelsredovisningar sammanfattats uti vissa kapitalkonton har endast bokföringstekniska skäl, och dessa sammanfattande konton göra icke anspråk på att äga värde såsom uttömmande statistiskt material till bedömning af statens finansiella ställning på det hela.

Om därför enskilda personer — inom eller utom landet — af det från trycket utgifna utdrag ur rikshufvudboken, som benämnes »kapitalkonto

till rikshufvudboken med tablåer och bilagor», låta förleda sig till felaktiga slutsatser om svenska statens finansiella ställning, är detta visserligen ganska beklagligt, men torde knappast kunna undgås ens genom en fullständig omläggning af hela räkenskapsmetoden, enär en räkenskap öfver en så mångskiftande och vidtomfattande förvaltning som statsverkets, riksgäldsverkets och bankoverkets icke kan undgå att för den utanför stående te sig ganska invecklad och svårfattlig.

Om man anser, att rikshufvudboken, hvilken, såsom statskontoret redan framhållit, i hufvudsak afser att att göra en budgetredovisning, för närvarande är tillfredsställande ur bokföringsteknisk synpunkt, lär det af revisorerna uppställda önskemålet nödortftligen kunna vinnas genom offentliggörande i sammanhang med kapitalkontot till rikshufvudboken af tablåer öfver statens finansiella ställning på det hela, däri kunde inrymmas — förutom uppgifter om värdet å staten tillhöriga fastigheter, skogar, vattenfall och dylikt — jämväl riksbankens fonder m. m. Denna öfersikt borde då för att vinna erforderligt beaktande erhålla plats främst i publikationen, före själfva budgetredovisningen och dess kapitalkonto. Det af revisorerna afsedda syftet skulle ytterligare befrämjas, om denna öfersikt meddelades jämväl i fransk öfersättning.

Något hinder för en sådan anordning synes icke föreligga och om densamma vidtages, lär det icke vara erforderligt att, som revisorerna synas afse, inrymma statens fastigheter och samtliga kapitaltillgångar, enkannerligen riksbankens fonder, i rikshufvudboken, hvilket utan tvifvel skulle möta flere formella svårigheter och dessutom skymma dess hufvudändamål, som är att utgöra en budgetredovisning. De missuppfattningar om statens finansiella ställning, till hvilka kapitalkontot, enligt revisorernas förmenande, gifvit anledning, torde just hafva uppkommit däraf, att i rikshufvudboken inrymts statsjärnvägarnes kapitaltillgångar, under det att andra likställda kapitaltillgångar där saknas. Riktigare synes vara att utlämna nämnda tillgångar vid rikshufvudbokens upprättande, så att densamma komme att framstå såsom en ren budgetredovisning. I sammanhang härmed kunde man ock förändra titeln å den publikation, som nu innefattar »kapitalkonto till rikshufvudboken», så att densamma komme att benämnas: »Öfersikt af svenska statens finansiella ställning samt budgetredovisning».

Därest Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen finna revisorernas framställning böra förleda till vidare åtgärd, lär statskontoret undfå nådig föreskrift att i ämnet framlägga förslag».

Då det måste betraktas såsom en afsevärd brist hos rikshufvudboken

i dess nuvarande skick, att af densamma icke kan erhållas fullständig kännedom om statsverkets finansiella ställning, har utskottet med anledning af revisorernas förevarande framställning ansett sig böra hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke i afseende å rikshufvudbokens innehåll och uppställning må vidtagas sådan förändring, att i densamma kommer att intagas en fullständig sammanfattning af statsverkets samtliga tillgångar och skulder.

Stämpeluppbörd.

§ 9.

(Rev. ber. pag. 246; utl. pag. 681 och 682).

*Ang. skärpt
kontroll öfver
vissa stämpel-
avgifters
erläggande.*

Vidare hafva revisorerna anfört följande:

»I förordningen angående stämpelavgiften den 18 september 1908 är, i likhet med hvad som finnes intaget i föregående förordning angående samma ämne, stadgadt, bland annat, att »fullmakt å ämbete och tjänst» skall, med vissa uppgifna undantag, »föreses för den, som första gången undfått befordran till ämbete eller tjänst med ordinarie lön, med stämpel till belopp af 3 kronor för hvarje fulla 100 kronor af lönen, men för den, som erhållit befordran, som medför högre lön, till belopp af 3 kronor för hvarje fulla 100 kronor af skillnaden mellan den stämpelavgift underkastade lön, löntagaren näst förut innehaft, och den, som erhålles; dock att stämpel för fullmakt å ämbete eller tjänst, som icke medför rätt till tjänstgöringspenningar, beräknas för endast två tredjedelar af lönen.

Vid löneförhöjning i följd af ålderstillägg, därmed jämförlig uppflyttning från lägre till högre lönegrad eller lönereglering utgöres stämpel med 3 kronor för hvarje fulla 100 kronor af skillnaden mellan den stämpelavgift underkastade lön, löntagaren näst förut innehaft och den, som erhålles». Härjämte stadgas i samma förordning, att protokoll, hvarigenom ämbete eller tjänst tillsättes, är beträffande stämpelbeläggning lika med fullmakt.

Det sätt, på hvilket stämpelbeläggningen enligt anförda bestämmelser skall utföras, eller den ursprungliga utnämningshandlingens förseende med stämpel ej blott vid första befordran till ämbete och tjänst utan äfven sedermera vid löneförhöjning i följd af ålderstillägg, uppflyttning från

lägre till högre lönegrad eller lönereglering, synes icke innebära tillfyllestgörande kontroll öfver, att stämpelbeläggningen i föreskrifven ordning äger rum, då det i dessa fall lär ankomma på den, som är skyldig utgöra stämpelafgift, att själf ombestyrta vederbörande handlings förseende med stämpel. På grund häraf och med hänsyn till de omfattande löne-regleringar, som under revisionsåret trädt i kraft och alltjämt torde komma att åvägabringas, hafva revisorerna velat framhålla vikten däraf, att bestämmelser utfärdas till vinnande af skärpt kontroll öfver, att föreskrifven afgift för stämpel i angifna fall kommer statsverket till godo.»

Med anledning af hvad revisorerna sålunda anfört har statskontoret i utlåtande den 24 december 1908 till en början erinrat därom, att såväl i då gällande kungl. förordning af den 2 juni 1899 angående stämpelafgiften (4 § 4 mom.) som i den kungl. förordningen af den 18 september 1908 angående stämpelafgiften (5 §), hvilken med 1909 års ingång trädt i kraft, funnes stadgad, att ämbets- eller tjänsteman ej finge tillgodonjuta honom tillagd lön eller förhöjning däri, innan han hos den myndighet, där han ägde uppbära lönen, uppvisat fullmakten, behörigen försedd med stämpel.

Uti nu anförda bestämmelse låge otvifvelaktigt — anför ämbetsverket vidare — den kraftigast verkande påföljd, som kunde stadgas till förekommande af underlåtenhet i fråga om stämpelbeläggning af fullmakt å ämbete eller tjänst och därmed jämförlig handling.

Det gällde alltså endast att söka komplettera nu åberopade stadgande i stämpelförordningen med en bestämmelse om skyldighet för viss myndighet att öfvervaka, det samma stadgande jämväl efterlefdes i hvarje särskildt fall.

Statskontoret föreställde sig, att ett sådant öfvervakande lämpligast borde öfverlämnas åt den granskande myndighet, till hvilken redogörelse för utbetalta aflöningsmedel författningsenligt skulle ingå; och att därför en allmän föreskrift borde utfärdas därom, att vid hvarje årsredogörelse för utbetalta aflöningsmedel redogöraren skulle foga särskild förklaring af innehåll, att enhvar af de i redogörelsen upptagna löntagare, som under året tillträdt tjänst eller kommit i åtnjutande af högre aflöning än han förut ägt uppbära, för redogöraren uppvisat fullmakt, konstitutorial eller annan handling, på grund af hvilken lön blifvit till honom utbetald, samt att den företedda handlingen därvid befunnits vara belagd med stämpel till behörigt belopp.

Då utskottet har anledning antaga, att ifrågavarade stämpelafgift i många fall icke, såsom vederbort, erlagts, samt kontrollen öfver stämpeluppbörden i detta afseende alltså icke kan anses nöjaktigt ordnad, får utskottet,

på grund af revisorernas förevarande framställning och med afseende å hvad statskontoret i ämnet anfört, hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t an- hålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida icke — i syfte att åstadkomma skärpt kontroll öfver efterlefnaden af stadgandet angående stämpel å fullmakt å ämbete eller tjänst i gällande stämpelför- ordning — nämnda stadgande lämpligen kunde full- ständigas med en bestämmelse om skyldighet för veder- börande myndighet att öfvervaka, att stadgandet jämväl i hvarje särskildt fall efterlefves, samt därefter för Riks- dagen framlägga det förslag, hvartill utredningen må föranleda.

§ 10.

Hvad i öfrigt blifvit af revisorerna anmaldt och erinradt har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandlingen af de utgiftsanslag, revisorernas framställning berört, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara af vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vikt, att, oaktadt förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens åtgärd bort af förhållandena föranledas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; hvilket utskottet skolat för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 14 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Det skulle här antecknas att herr *F. Berg* icke deltagit i förestående ärendens behandling inom utskottet.